

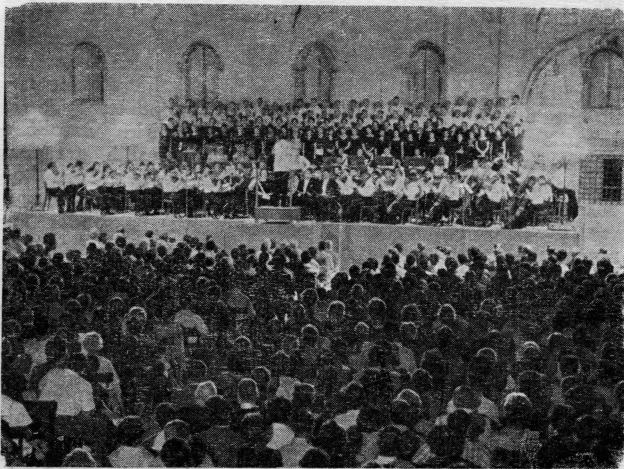
DORĐE ŠAULA

Zagreb

O muzičkom dijelu Dubrovačkih ljetnih igara

Tačnije bi bilo reći: u potrazi za već pomalo izgubljenom fizionomijom, potrazi koja je nametnuta kao stanoviti napor i problem, ne zato što ljudi oko Dubrovačkih ljetnih igara ne bi znali u čemu je bit i kako treba da izgleda pravo muzičko lice Ljetnih igara, nego zato što su eto takozvane objektivne poteškoće (ovaj put čitaj: nedovoljna briga i razumijevanje šire zajednice) svojim zakonima nametnuli sve izrazitije iskrivljavanje pravog lica ovog našeg jedinog zaista jugoslavenskog (stvarno i deklarativno istovremeno) i zaista međunarodnog festivala.

Nije on međunarodni i naravno međurepublički zato što na njemu sudjeluju razni vrhunski domaći i internacionalni ansambli i umjetnici. Takva vrsta fizionomije već je davno prestala biti posebna karakteristika i značaj bilo kog festivala, jer uostalom danas kada ima toliko mnogo bogatih

Ratni requiem Benjamina Brittena izvodi na Držićevoj poljani Beogradska filharmonija, hor JNA i Dječji zbor RTV Beograd

i pretencioznih turističkih mjesta i kada je bacil kulturnog čergarenja zahvatio čak i najprominentnije svjetske umjetnike i ansamble, nikome tko ima dovoljno novaca i bilo kakvu iole reprezentativniju dvoranu ili neki trg ili atrij ili bilo kakav prostor u kome se može nešto svirati ili uz muziku prikazivati, nije više teško da čisto menadžerski organizira ono što se rado naziva festivalom. Mnogo toga je za turizam i za turistički ili sasvim obični snobizam zaista i festival, ali ne i za umjetnost s određenom tezom, idejom, određenim stilskim ili umjetničko kulturnim stremljenjima

što bi trebalo da bude, bar u principu, unutrašnji sadržaj festivala kao vrhunskih umjetničkih manifestacija.

Dubrovnik je jedan od festivala, koji ima određenu tezu, smisao, stil, i on je, ako se drži toga, vrhunski festival čak i onda ako recimo izvedbeni nivo nije onaj, deklarativno, nominalno vrhunski, naravno pod uvjetom da taj nivo ne pada ispod kultivirane visoke solidnosti. To praktično znači da u Dubrovniku i neki manje poznati ansambl može postići i dosegnuti vrhunac dubrovačke festivalske specifičnosti, ako je dosegao potrebnu razinu, naravno i, što je još važnije doprineo isticanju te dubrovačke festivalske specifičnosti koja se u prvom redu sastoji od povezivanja umjetnosti, konkretno muzičke s ambijentalnom atmosferom dubrovačkih otvorenih prostora.

Ne treba smetnuti s uma, da je Dubrovnik postao slavan i izborio sebi ulaz u zajednicu najrenomiranijih evropskih festivala još onda kada dosta toga na festivalu nije bilo tako idealno besprijekorno i svjetski slavno u konvencionalnom smislu, ali je djelovalo neodoljivom čari povezivanja muzičke umjetnosti s atmosferom prirodnih pozornica. I tako se može desiti da ponoćna serenada s nekim u međunarodnim razmjerima nepoznatim Gradskim orkestrom djeluje svojom izvedbom »Godišnjih doba« Vivaldija u specifičnoj i neponovljivoj atmosferi, sugestivnije i zanimljivije i emotivno dublje nego što je djelovao koncert jedne svjetski renomirane filharmonije pred neutralnim »bočnim zidom« koji prosto zamjenjuje estradu konvencionalne koncertne dvorane, pa tako on ostaje samo ma koliko konkretno veliki, ipak u biti samo konvencionalno veliki doživljaj muzike, koji se može pružiti slušaocu u bilo koje doba godine, u bilo kom gradu ili gradiću u bilo kojoj dvorani, kao dio tekućeg muzičkog života, a ne jednog izuzetnog specifičnog festivala.

Čak kad bi bilo više mecenski nastrojenih inozemnih ministarstava kulture da poklanjaju Dubrovniku svoje najbolje muzičke ansamble problem specifičnosti Dubrovačkog festivala ne bi bio time riješen, šta više postojala bi opasnost koja se polako nadvila nad Dubrovnik, opasnost da od unikatki specifičnog festivala koji istražuje i iznenaduje, od vatrometa ideja i traženja, postane dobro uhodana impresarijska organizacija, koja jednostavno uspostavlja kontakte i posreduje da ovaj ili onaj muzički ansambl dođe, pa je tako i atrij Kneževa dvora postao više akustična koncertna dvorana u kojoj se odvija akt sviranja, a manje magija jedne osobitosti koja je postala pojam u svijetu. Neki duh sigurnjštva se uselio polako, ponajviše zbog materijalnih problema u duhove dubrovačkih organizatora, tako da se izbjegava svaki mogući rizik, i sve više sužava muzički program festivala na koncerte u Atriju Sponze i pred bočnim

zidom Kneževa dvora. Pitanje je da li rizik, recimo od vjetera ili nekih akustičnih manjkavosti jedan veliki oratorijski koncert pred portalom jedne ili duge crkve ne nadomještava svojom tako osebnom spektakularnošću (i ne samo vizuelnom) ono što se zove »besprijeekorna izvedba. Svaki, pogotovo iskusniji pa prema tome i kritičkiji slušaoci znaju da se na otvorenom prostoru rijetko gdje i kada može postići idealna izvedba, pogotovo kad se radi o velikim ansamblima, da često pristaju na stanoviti rizik, da bi u zamjenu dobili jedan nesvakidašnji spektakl i nekonvencionalnu atmosferu.

Naravno, materijalne brige smanjuju odvažnost i time i ekspanziju novoga i traženje i eksperimentiranje, što je čitav niz godina bila glavna karakteristika i glavna draž Dubrovnika, prije no što je pokazao tendenciju da postane vrhunski solidan, ali pomalo monoton »koncertantni festival«. Neshvatljivi, čak i za klerikalističke pojmove anakronistički filisterski strah od riječi »ljubav«, oduzeli su festivalskim posjetiocima one divne koralne koncerte u atrijima samostana, a impresarijsko sigurnjaštvo, sve ono što bi se u koncertnom životu još eventualno dalo »izmisлити« kao raritet, a materijalne poteškoće i zaboravnost pojedinih krugova da Dubrovački festival nije samo stvar Dubrovnika, niti Republike na čijoj se teritoriji grad slučajno nalazi, nego je pitanje prestiža čitave jugoslavenske kulture, učinili su da smo gotovo izgubili operu (bez obzira na sve moguće rizike koji realno postoje), a o jednom ambijentalnom baletu kao svima naj-

pristupačnijoj i najrječitijoj umjetnosti, niko nije čak ni teoretski pokušavao razmisliti.

A sva ta razmišljanja su i te kako potrebna, da bi se Dubrovačkim ljetnim igrama povratila njihova prava fizionomija, ili čak u njoj ucrtale neke nove i nepoznate crte.

Prije svega trebalo bi razmišljati o nelogičnosti činjenice, da Dubrovačke ljetne igre imaju danas, ne relativno nego apsolutno manju materijalnu bazu, nego prije deset godina, pa ako neke drastičnije restrikcije nisu pogodile sve oblike prestiža i reprezentacije onda nije pravo da glavni ceh plati kultura. Neki bi izuzeci bar mogli postojati, a Dubrovačke ljetne igre su jedan takav dostojan izuzetak, koji bi valjalo poštovati.

Razmišljati se o tome mora (i ne samo razmišljati, nego i nešto poduzeti) i zato što su u razmahivanju turističkog buma oduvani domaći turisti kao ekonomski lakši, a ostaju strani, koji od festivala traže njima i njihovoj jezičnoj barijeri bližu umjetnost od dramske kao nosioca dubrovačke specifičnosti, a to je, kako se logično može zaključiti, s jedne strane spektakularniji koncertni program i prije svega opera u ambijentu i kao najpoželjniji cilj: balet.

Znači treba napregnuti maštu, poduzimljivost i džep sasvim logično. No nitko valjda neće ozbiljno tvrditi da smo tako daleko dotjerali, da nemamo više ni moralnih, ni umjetničkih ni materijalnih snaga, da održimo jedan Dubrovački festival na njegovoj pravoj i neophodnoj višini?